

۳۰ می، ۲۰۲۲

داکتر عبدالرحمن زمانی

بررسی تقاضای ضمانت علنی از رژیم خاندانی نادرشاه در دوران جنگ جهانی دوم

(از لابلای اسناد آرشیف انگلستان)

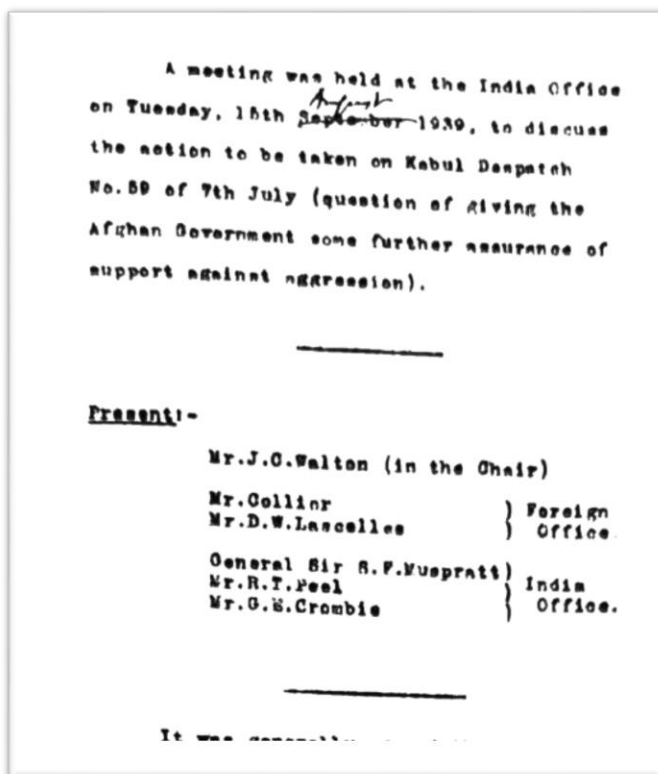
در مقاله قبلی « حمایت انگلیس ها از رژیم خاندانی در دوران صدارت هاشم خان»، ذکر شد که هاشم خان صدراعظم در دوران جنگ جهانی دوم برای بقای رژیم خاندانی اش به پالیسی سنتی حمایت مخفی انگلیس ها اکتفا نه نموده و از انگلیس ها در صورت تجاوز روسیه، خواهان ضمانت آشکار و مداخله نظامی شد.

در باره این تقاضا که از طریق سفیر انگلستان سپرده شده بود، دیپارتمنت امور خارجی حکومت هند بریتانوی به وزیر دولت برای هند و دیپارتمنت سیاسی در لندن نوشت که به نظر ما این موضوع ضمانت علنی یکی از پالیسی های است که تصمیم آن باید در یک سطح عالی دولت گرفته شود. به همین اساس بتاريخ ۱۵ ماه اگست ۱۹۳۹ یک جلسه مهمی در دفتر هندبریتانوی به ریاست "جی سی والتن J. C. Walton" و اشتراک "کولیر Collier" و "لاسیلوس D. W. Lascellos" از وزارت خارجه و "جنرال ایس موسپررات General Sir S. F. Muspratt" و "کرومبی G. E. Crombie" از دفتر هند برگزار شد تا این درخواست دادن اطمینان بیشتر به حکومت افغانستان را مورد بررسی قرار دهد.

درین رابطه خلاصه از صورت جلسه یک مجلس مهم را از آرشیف انگلستان به علاقمندان تاریخ معاصر کشور تقدیم میکنیم تا خود بخوانند و در مورد چهره اصلی رژیم خاندانی نادر شاه قضاوت کنند: « به طور کلی توافق بعمل آمد تا به درخواست حکومت افغانستان، در صورت امکان، با یک نوعی از تعهدسیاسی جواب مثبت داده شود. همچنان موافقت شد که چنین تعهدی هر شکلی را بگیرد، باز هم حکومت افغانستان از دولت بریتانیا طالب کمک مالی بلاعوض یا نوع دیگری خواهدشد. درین رابطه نماینده دفتر خارجه اظهار داشت که دولت بریتانیا به تازگی یک

کمک ۵ میلیون پوند را به حکومت ایران تصویب نموده است. این شاید حکومت افغانستان را هم تشویق کند تا خواهان چنین کمکی شود.

"والتن" تذکر داد که کمک مالی به این پیمانانه بالاتر از دایره بودجه هند بریتانوی خواهد بود. او گفت که ممکن است تنها کمک بلاعوض هم کفایت نکند و به یک قرضه کوچک نیز ضرورت باشد.

او پیشنهاد نمود تا "کولیر" موقت وزارت خارجه را در رابطه با دادن ضمانت بیشتر علنی به حکومت افغانستان واضح سازد.

"کولیر" گفت که عوامل برجسته شرایط کنونی در پراگراف های ۱۳ و ۱۴ مکتوب فریزر- تیتلر ذکر شده اند. از یک طرف حکومت بریتانیا می خواهد مطمئن باشد تا در صورت جنگ، افغانستان حد اقل در سطح بیطرفی خیراندیشانه در پهلوی آنها باشد. در حالیکه صدراعظم افغانستان به نوبه خود در اوضاع جهانی کنونی فرصت

بدست آوردن یک نوع اتحاد و وصلت نزدیکتر با بریتانیا و یا یک نوع ضمانت کمک در صورت تعرض، به نوعی که در چند سال اخیر [بعد از کشته شدن نادرشاه - زمانی] خواهان آن بود، را می بیند... لذا از نظر تئوری در راه انجام دادن یک معاهده افغان - انگلیس که خواهشات هر دو طرف را برآورده سازد، کدام مانعی وجود ندارد. او خاطر نشان ساخت که در دفعات قبلی وقتی چنین تقاضای در رابطه با ضمانت عملی مورد بررسی قرار میگرفت، از طرف حکومت بریتانیا به سه نوع موانع عملی اشاره میشد. اولتر از همه خطر اشتعال افکار عامه افغان ها به مقابل رژیم [خاندانی] فعلی افغانستان، اگر بمشاهده میرسید که اخیرالذکر آشکارا با حکومت بریتانیا و حکومت هند بریتانوی همکاری میکند. دوم، ترس از اتخاذ یک پالیسی ای که عصبانیت اتحاد جماهیر شوروی را تحریک کند؛ و بلاخره از نظر نظامی و ستراتیژیک موجودیت مشکلات عملی ساختن اقدامات دفاع از قلمرو افغانستان، اگر از ما خواسته میشد تا چنین ضمانتی را عملی سازیم. به نظر میرسد که

اکنون از شدت قوه دو مانعه اولی [با در نظر داشت استبداد شدید رژیم در قلع و قمع کردن هر نوع صدای اعتراض علیه رژیم و ضد و بند های مخفیانه با روسیه، بخصوص در رابطه با سرکوب شدید و از بین بردن مخالفین روسیه مثل محمد ابراهیم لقی - زمانی] کاسته شده است . در رابطه با مشکل سوم، وی پرسید که آیا دفتر هند میتواند بگوید که در صورت لزوم برای دفاع از افغانستان توانمندی کدام اقدامات مشخص عملی را داریم؟

"جنرال موسپرات" گفت که اردوی ما در هند بدون کمک قوای شاهنشاهی، نه اکنون آماده است و نه در سال ۱۹۲۸ آماده بود تا چنین تعهدی را عملی کند. او پرسید که وزارت خارجه چه نوع قرارداد یا توافق نامه را در نظر دارد؟

"کولیر" گفت : تعجب آور است که مقامات اردو برای دفاع از افغانستان کدام پلانی را تهیه ننموده است، در حالی که حمایت و دفاع از افغانستان بصورت خاص در پالیسی ما ذکر شده است . "کولیر" گفت که وزارت خارجه نسبت به یک ضمانت یکطرفه، یک نوع اتحاد با افغانستان را ترجیح میدهد. اخیرالذکر را میتوان به حکومت روسیه به شکل یک ضمیمه بر توانمندی نیروهای مشترک صلح به مقابل قوای محور پیشکش نمود، در حالیکه اتحاد جماهیر شوروی هدف ضمانت حمایت یکطرفه از افغانستان را علیه خود تلقی خواهد کرد».

منبع :

اسناد آرشیف انگلستان، اسناد مربوط به دفاع از افغانستان و تهدید خارجی از روسیه، صورت جلسه یک مجلس ۱۵ ماه اگست سال ۱۹۳۹ تحت ریاست "والتن".

(پایان)